

Bruselj, 1.7.2020
COM(2020) 276 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Podpiranje zaposlovanja mladih: most do delovnih mest za naslednjo generacijo

„Nobena država članica ne bi smela biti postavljena pred izbiro med odzivanjem na krizo ali vlaganjem v naše ljudi. Zato instrument ‚Next Generation EU‘ povečuje podporo [...] zaposlovanju mladih. Zagotavlja, da ljudje pridobijo znanja in spretnosti ter so deležni usposabljanja in izobraževanja, ki ju potrebujejo za prilagajanje temu hitro spreminjajočemu se svetu¹.“

Predsednica Ursula von der Leyen

1. UVOD: VLAGANJE V NASLEDNJO GENERACIJO

Komisija je v skladu z evropskim stebrom socialnih pravic prav na začetku svojega mandata predstavila program za socialno Evropo² in v njegovo središče postavila ljudi. Komisija od takrat pri svojem delu v ospredje postavlja prizadevanja za pomoč mladim, s čimer izpolnjuje svojo obljubo. Med temi prizadevanji so krepitev izobraževanja in usposabljanja, spodbujanje zaposlovanja mladih, zagotavljanje poštenih delovnih pogojev in izboljševanje dostopa do socialne zaščite za vse, saj so mladi naslednja generacija in si zaslužijo vse priložnosti, da v celoti razvijejo svoj potencial za oblikovanje prihodnosti naše celine.

S pandemijo COVID-19 je postalo še očitneje, da moramo ta prizadevanja nadaljevati in tudi pospešiti. Čeprav je šlo predvsem za zdravstveno krizo, je zaradi pandemije Unija zdrsnila v globoko recesijo³. Rast števila vlog za nadomestila za brezposelnost nakazuje nove izzive. Brezposelnost se bo povečala v vseh starostnih skupinah, mladi pa so že nesorazmerno prizadeti⁴. Od začetka krize je prenehala delati več kot šestina mladih⁵. Veliko med njimi jih je delalo v sektorjih, ki jih je kriza močno prizadela, kot so nastanitev, prehrana, umetnost, zabava ter trgovina na debelo in drobno⁶. Drugi zdaj poskušajo vstopiti na trg dela, medtem ko se je zaposlovanje v teh sektorjih zaustavilo.

Zdaj je čas, da države članice in evropske institucije svojo pozornost usmerijo na naslednjo generacijo. Iz svetovne finančne in gospodarske krize smo se naučili, da z odzivom ne smemo odlašati. Prvi znaki težav, ki jih danes spregledamo, lahko v samo nekaj letih povzročijo nepopravljivo škodo. Številne države članice so s pomočjo prožnosti, ki jo ponujata naložbeni pobudi Komisije v odziv na koronavirus, hitro mobilizirale začasne protikrizne ukrepe. Evropski socialni sklad (ESS) jim pomaga pri ohranjanju delovnih mest in odpravljanju posledic motenj v izobraževanju in usposabljanju med pandemijo. Poleg tega

¹ Govor predsednice Ursule von der Leyen v Evropskem parlamentu, 27. maj 2020.

² Sporočilo „Močna socialna Evropa za pravičen prehod“, COM(2020) 14 final.

³ Evropska komisija (2020), Evropska gospodarska napoved – pomlad 2020.

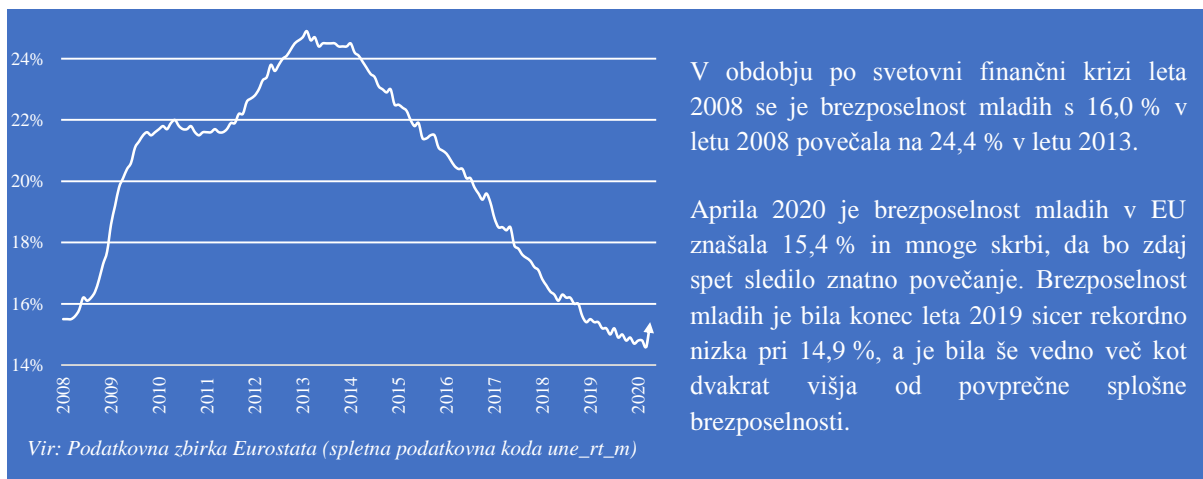
⁴ MOD (2020), „Preventing exclusion from the labour market: Tackling the COVID-19 youth employment crisis“ (Preprečevanje izključenosti s trga dela: reševanje krize zaposlovanja mladih zaradi COVID-19).

⁵ MOD (2020), ILO Monitor: „COVID-19 and the world of work“ (COVID-19 in svet dela) (četrti izdaja).

⁶ McKinsey & Company (2020), „Safeguarding Europe’s livelihoods: mitigating the employment impact of COVID-19“ (Varovanje evropskih možnosti preživetja: blažitev vpliva COVID-19 na zaposlovanje).

bo novi instrument za začasno podporo zmanjševanju tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE)⁷ omogočil do 100 milijard EUR posojil, ki podpirajo ureditve skrajšanega delovnega časa in podobne ukrepe za samozaposlene v državah članicah. Naslednji logični korak, ki se opira na predlog Komisije za instrument „Next Generation EU“⁸, je mladim pomagati pri oblikovanju okrevanja Evrope.

Rezultat teh skupnih prizadevanj bi moral biti več priložnosti za vse mlade. Za mlade v številnih državah članicah je to druga gospodarska recesija v njihovih mladih življenjih. Mladi, ki so ob vrhuncu prejšnje krize zaposlovanja mladih šteli 18 let, imajo zdaj komaj 25 let. Izzivi bodo za diskriminirane ali ranljive skupine verjetno še izrazitejši, saj upad gospodarske rasti običajno poveča neenakosti. Mladi iz ranljivih skupin, kot so mladi pripadniki rasnih in etničnih manjšin, mladi invalidi ali mladi, ki živijo na nekaterih podeželskih, oddaljenih ali prikrajšanih mestnih območjih, se pri vstopu na trg dela soočajo z dodatnimi ovirami⁹. Mladi invalidi imajo na primer znatno nižje stopnje zaposlenosti kot mladi neinvalidi¹⁰, mladi migranti in begunci, katerih delež med našo populacijo mladih narašča, pa se soočajo s specifičnimi ovirami in diskriminacijo. Kriza je močno prizadela tudi mlade ženske. Potrebne bodo aktivne in ciljno usmerjene politike, da bi se doseglo vse.

Pobude, predstavljene v tem sporočilu, prispevajo k strategiji Komisije za okrevanje po pandemiji COVID-19. Zagotavljajo, da sta digitalni in zeleni prehod EU trdno zasidrana v naše politike zaposlovanja mladih. Poleg tega uresničujejo evropski steber socialnih pravic in

⁷ UL L 159, 20.5.2020, predlog Komisije z dne 2. aprila 2020.

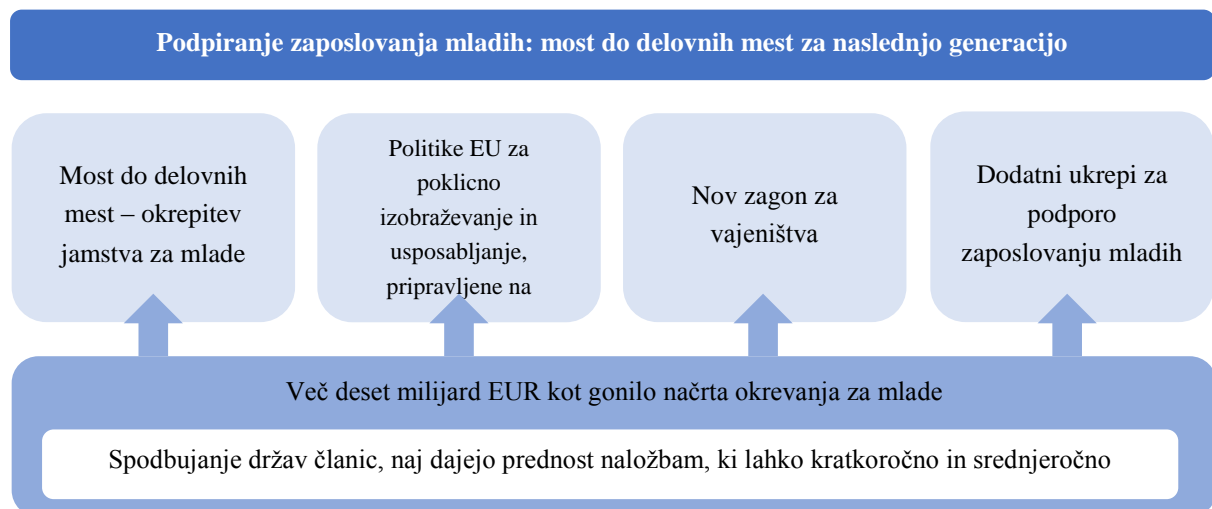
⁸ COM(2020) 441 final/2.

⁹ Za to je treba zagotoviti enako obravnavo vseh ljudi, ne glede na spol, raso ali narodnost, versko ali drugo prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost, ter oseb z migrantskim ozadjem. Poleg tega je to povezano s tekočim razmislekom o demografskih spremembah, v okviru katerega se obravnavata beg možganov in povečan upad prebivalstva v regijah, ki jih ta pojav še posebej zadeva (COM(2020) 241 final).

¹⁰ Po informacijah Akademske mreže evropskih strokovnjakov s področja invalidnosti na podlagi podatkov EU-SILC iz leta 2016 je bila stopnja zaposlenosti mladih invalidov, starih od 20 do 29 let, tik pod 45 %, vrzel v stopnji zaposlenosti v primerjavi z mladimi, ki niso invalidi, pa se je med letoma 2008 in 2016 povečala.

podpirajo novo industrijsko strategijo. Ostali predlogi Komisije, kot je program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost, sprejeti istega dne, tudi spodbujajo zaposlovanje mladih¹¹.

V tem sporočilu je predstavljeno, kako predloga priporočil Sveta „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“ (poglavje 2) in „Poklicno izobraževanje in usposabljanje za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost“ (poglavje 3) skupaj z novim zagonom za vajeništva (poglavje 4) prispevata k ustvarjanju delovnih mest za mlade. Predstavljena je tudi vrsta dodatnih ukrepov za uresničitev tega cilja (poglavje 5). **Predlogi Komisije za instrument „Next Generation EU“ in prihodnji proračun EU bodo omogočili znatna finančna sredstva EU za zaposlovanje mladih (poglavje 6). Zdaj so na vrsti države članice, da dajo prednost tem naložbam, saj je zaposlovanje mladih v prvi vrsti njihova odgovornost.**

2. MOST DO DELOVNIH MEST – OKREPITEV JAMSTVA ZA MLADE

Komisija je v zadnjih letih države članice podpirala pri zagotavljanju pomoči mladim za vstop na trg dela. Jamstvo za mlade, uvedeno leta 2013 na vrhuncu prejšnje krize zaposlovanja mladih, je imelo pomemben preobrazbeni učinek v številnih državah članicah. Ustvarilo je priložnosti za mlade, spodbudilo strukturne reforme in inovacije ter okrepilo

¹¹ COM(2020) 274 final. To sporočilo bo skupaj s prihodnjima predlogoma Komisije o akcijskem načrtu za digitalno izobraževanje in evropskem izobraževalnem prostoru zagotovilo celovit odgovor na izzive, s katerimi se sooča naša naslednja generacija.

javne službe za zaposlovanje. Jamstvo je od začetka izvajanja več kot 24 milijonom mladih po vsej EU pomagalo vstopiti na trg dela¹².

Predlog priporočila Sveta „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“ temelji na tem pomembnem delu. Zaradi daljšega trajanja prehodov iz izobraževanja v zaposlitev in trajnostne vključitve na trg dela, kar je posledica spreminjajoče se narave dela ter znanj in spretnosti, po katerih se povprašuje, se s predlogom ciljna skupina z vseh brezposelnih ali neaktivnih mladih, mlajših od 25 let, razširja na vse, mlajše od 30 let. Predlog podpira ukrepe za ustvarjanje delovnih mest ter različne aktivacijske ukrepe, kot so svetovanje, karierna orientacija in zagovorništvo. Današnji predlog krepi preprečevanje brezposelnosti in neaktivnosti mladih z boljšimi sistemi spremljanja in zgodnjega opozarjanja ter izboljšuje kakovost ponudb, tako da jih povezuje z nedavno zasnovanimi okviri za kakovost.

Predlog aktivno obravnava spolne, rasne in etnične stereotipe ter podpira raznolikost in vključevanje, tudi mladih invalidov. Na srečo pri veliko mladih obdobje, ko niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljaajo, traja le kratek čas. Brez izhodiščnih individualnih oteževalnih okoliščin lahko sorazmerno hitro premagajo ovire, ki so posledica zapor ali gospodarskih ciklov. Zaradi krize pa ne smemo prezreti tistih, ki jih je najtežje doseči, za katere bo potrebna intenzivna in pogosto individualna podpora. Nekateri mladi so namreč izpostavljeni tveganju, da bo obdobje, ko niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljaajo, dolgotrajno, in sicer zlasti tisti, ki pripadajo ranljivejšim družbenim skupinam in se soočajo z velikimi ovirami pri vključevanju na trg dela, tudi v najboljših časih. Današnji predlog vključuje vse in zagotavlja, da nobeno obdobje, ko mlada oseba ni zaposlena, se ne izobražuje ali usposablja, ne traja več kot štiri mesece, in sicer s predlaganimi bolj individualizirani in ciljno usmerjenimi pristopi. Izpostavlja tudi pomen partnerstev, na primer z delodajalci za svetovanje o spreminjajoči se naravi dela ali s podpornimi socialnimi službami za pomoč prikrajšanim mladim nazaj na pravo pot na različne druge načine.

Današnji predlog poleg tega pomaga pri pospeševanju prepotrebnega digitalnega in zelenega prehoda, pri čemer priznava priložnosti in negotovosti, ki jih ta prehoda prinašata. To med drugim dosega z ocenjevanjem in izboljševanjem znanj in spretnosti ter kompetenc, ki jih posamezniki potrebujejo, da najdejo zaposlitev na nenehno spreminjajočem se trgu dela. Nobena mlada oseba ne bi smela vstopiti na trg dela brez najmanj osnovnih digitalnih znanj in spretnosti, zato predlog predvideva kratko in praktično pripravljalno usposabljanje, povezano s specifičnimi potrebami mladih po znanjih in spretnostih. S hitrimi tečaji, odprtimi spletnimi tečaji ali intenzivnimi kratkimi usposabljanji si mladi lahko izboljšajo zlasti digitalna znanja in spretnosti ter znanja in spretnosti za zeleni prehod, pa tudi

¹² Lokalne kontaktne točke za vpis v program jamstva za mlade je mogoče najti na spletišču Europa: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1218&langId=sl>.

tista za podjetništvo in upravljanje poklicne poti. To podpira tudi program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost.

Predlog zagotavlja okvir za ukrepanje. Dobre prakse obstajajo povsod po Evropi. Zaposlovanje mladih je postalo ključna prednostna naloga proračuna EU. Zdaj je čas, da države članice okrepijo svoja prizadevanja, ustrezno uporabijo pridobljena spoznanja in mobilizirajo sredstva EU (poglavje 6).

Prednostne dejavnosti, za katere se lahko uporabi proračun EU, vključujejo kratka usposabljanja, okrepljene sisteme evidentiranja, sisteme zgodnjega opozarjanja in zmogljivosti spremljanja (glej poglavje 6).

Predlog Komisije za priporočilo Sveta „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“¹³ je priložen temu sporočilu.

3. POLITIKE EU ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE, PRIPRAVLJENE NA PRIHODNOST

Okrevanje gospodarstva, ki je pred nami, je priložnost za pospešitev reform na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja (PIU), ki bodo prispevale k trajnostni konkurenčnosti, socialni pravičnosti in odpornosti EU. Poklicno izobraževanje in usposabljanje sicer vse bolj upošteva potrebe naše odrasle populacije po izpopolnjevanju in prekvalifikaciji, ključno vlogo pa ima tudi pri podpiranju zaposlovanja mladih, zlasti z vajeništvi, kar je včasih poimenovano „izobraževanje v alternaciji“¹⁴. Pandemija COVID-19 je močno vplivala na poklicno izobraževanje in usposabljanje, pri čemer so bili učenje skozi delo in vajeništva zaradi svoje osredotočenosti na praktično usposabljanje in neposrednih povezav z delovnim mestom verjetno najbolj prizadeti¹⁵. S fizično zaprtimi šolami in centri za usposabljanje ter učenjem na daljavo sta izobraževanje in usposabljanje, ki sta običajno „velika izenačevalca“ naših družb, le s težavo prispevala k odpravljanju revščine in socialne izključenosti mladih.

Sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja bodo pripravljene na prihodnost, če bodo usklajeni z zelenim in digitalnim prehodom ter se bodo lahko prilagajali kakršnim koli prihodnjim izzivom. To pomeni vlaganje v njihovo digitalno pripravljenost ter

¹³ COM(2020) 277 final.

¹⁴ Med gospodarsko recesijo, ki jo je povzročila svetovna finančna in gospodarska kriza, se je poklicno izobraževanje in usposabljanje izkazalo za bistven del prizadevanj za podporo zaposlovanju mladih. K večji zaposljivosti so uspeli prispevati zlasti vajeništva in kratki programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja, namenjeni brezposelnim.

¹⁵ Cedefop (2020), „How are European countries managing apprenticeships to respond to the COVID19 crisis?“ (Kako evropske države izvajajo vajeništva v odziv na krizo zaradi COVID-19?) Zbirno poročilo na podlagi informacij skupnosti strokovnjakov za vajeništvo centra Cedefop.

zagotavljanje dostopa do potrebnih orodij in tehnologij za vsako učečo se osebo, učitelja in vodjo usposabljanja. Pomeni tudi spodbujanje razvoja čvrstega nabora znanj in spretnosti, da se ljudem omogoči, da lahko na okoljsko trajnosten način oblikujejo, proizvajajo in upravljajo proizvode in storitve, delodajalcem pa zagotovi usposobljena delovna sila, ki jo potrebujejo.

Posodobljena in prožnejša politika poklicnega izobraževanja in usposabljanja bo omogočila lažji prehod iz sveta izobraževanja v svet dela. Taka politika bo prispevala k zmanjšanju števila mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, v EU. Določa tudi ambiciozne cilje za zaposljivost (82 %), izpostavljenost učenju skozi delo (60 %) in mednarodno mobilnost (8 %) dijakov v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Poleg tega bo izboljšala kakovost nadaljnjega izobraževanja in ponudb za vajeništvo kot del okrepljenega jamstva za mlade, pri čemer bo pomagala mladim, ki so že začeli prehod iz izobraževanja v zaposlitev ali zgodnji prehod med zaposlitvami. Hkrati bo spodbujala boljše zagotavljanje kakovosti programov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter priznavanje kvalifikacij.

Poklicno izobraževanje in usposabljanje bo pripravljeno na prihodnost, če bo sledilo načelom odličnosti in pravičnosti. Institucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja bi morale postati centri poklicne odličnosti, ki zagotavljajo inovativne rešitve za usposabljanje, olajšujejo dostop do najsodobnejše tehnologije in delujejo kot podjetniški inkubatorji. Take institucije bi morale hkrati dejavno odpravljati spolno pristranskost in ostale oblike diskriminacije ter spodbujati enake možnosti z ukrepi, ki na primer krepijo uravnoteženo zastopnost spolov v poklicih, ki so tradicionalno „moški“ ali „ženski“. To vključuje tudi odpravljanje ovir za udeležbo rasnih in etničnih manjšin, vključno z Romi, ter oseb z migrantskim ozadjem in invalidov, katerih potrebe po dostopnosti je treba zadovoljiti.

Danes se sprejema predlog Komisije za priporočilo Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost¹⁶, ki je del programa znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost.

4. NOV ZAGON ZA VAJENIŠTVA

Vajenci, ki jih danes usposabljam, bodo čez nekaj let visoko usposobljeni delavci. Z vajeništvu se pridobijo znanja in spretnosti, ki jih delodajalci dejansko potrebujejo, vajenci pa dobijo vpogled, praktične sposobnosti in mreže za nemoten vstop na trg dela in aktivno udeležbo v družbi. Vajeništva prispevajo tudi k hitremu okrevanju trga dela. Poleg tega

¹⁶ COM(2020) 275 final.

različnim sektorjem zagotavljajo dodatno usposobljeno delovno silo ter tako povečujejo produktivnost in konkurenčnost velikih in malih podjetij po vsej EU. Vajeništva bi bilo treba spodbujati in podpirati, kot je poudarjeno v predlogu Komisije za poklicno izobraževanje in usposabljanje, pripravljeno na prihodnost.

Kakovostna in učinkovita vajeništva imajo ključno vlogo pri ohranjanju in ustvarjanju delovnih mest za mlade, a so jih zapore, uvedene zaradi COVID-19, izrazito prizadele.

Zaradi pomanjkanja sredstev in dejavnosti številna mala in srednja podjetja ne morejo več sprejemati kandidatov. Nekatere države članice so delodajalce zato že pozvale, naj si bolj prizadevajo za ohranjanje ponudb vajeništev. V pomoč pri zagotavljanju, da vajeništva ohranijo ključno vlogo pri okrevanju trga dela, se lahko uporabijo sredstva EU (poglavje 6).

Prednostne dejavnosti, za katere se lahko uporabi proračun EU, vključujejo neposredne subvencije za vaje v malih in srednjih podjetjih ter spodbude za vključevanje vajencev iz insolventnih podjetij v druga podjetja ali centre za usposabljanje znotraj podjetja (glej poglavje 6).

Evropska koalicija za vajeništva je imela od ustanovitve leta 2013 ključno vlogo pri omogočanju več kot 900 000 priložnosti za mlade. **Koalicija bo zdaj prenovljena, da bi vajeništvom po vsej EU dala nov zagon, kar bo prispevalo k stabilni ponudbi kakovostnih in učinkovitih mest za mlade¹⁷.**

Prenovljena koalicija bo pozvala k novim zavezam za digitalna in zelena vajeništva, pri čemer se bo osredotočila na gospodarske sektorje¹⁸, ki bodo imeli glavno vlogo pri prehodu na podnebno nevtralno Evropo. Povezala bo vlade, socialne partnerje, podjetja, gospodarske zbornice, regije, mladinske organizacije, ponudnike poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter možganske truste¹⁹. Konkretno bo prenovljena koalicija vključevala:

zavezanost kakovostnim in učinkovitim vajeništvom ter pozivanje držav članic in podjetij k temu, in sicer s spodbujanjem nacionalnih koalicij za vajeništva;

spodbujanje podpiranja malih in srednjih podjetij pri zagotavljanju stabilne ponudbe kakovostnih in učinkovitih vajeništev;

mobiliziranje lokalnih in regionalnih oblasti kot pobudnikov vajeništev v lokalnem poslovnem okolju;

¹⁷ Koalicija krepi kakovost, ponudbo in splošno podobo vajeništev po vsej Evropi, obenem pa spodbuja tudi mobilnost vajencev. Ti cilji se spodbujajo z nacionalnimi zavezami in prostovoljnimi zavezami zainteresiranih strani.

¹⁸ Med temi so sektorji, ki prispevajo h krožnemu in modremu gospodarstvu, trajnostna gradnja in obnova stavb, kmetijstvo, pametna mobilnost in energija.

¹⁹ Prenovljena koalicija bo vključena v pakt za znanja in spretnosti kot del programa znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost.

krepitev socialnega dialoga z aktivnejšim vključevanjem nacionalnih organizacij socialnih partnerjev;

proaktivno **vključevanje evropskih odborov za sektorski socialni dialog** na področje vajeništev, da bi se dogovorili o skupnih sektorskih zavezah;

podpiranje zastopanja vajencev v državah članicah s ponovnim zagonom evropske vajeniške mreže.

Komisija bo države članice podpirala pri uporabi sredstev EU v korist vajeništev in s tem povezanih reform (glej tudi poglavje 6) ter dala nov zagon evropski koaliciji za vajeništva.

5. DODATNI UKREPI ZA PODORO ZAPOSLOVANJU MLADIH

Cilj vseh pobud, predstavljenih v tem sporočilu, je **pomagati mladim v EU, pa naj bo to pri težavnem prehajanju iz izobraževanja v zaposlitev ali pri spopadanju s prvim prehodom med zaposlitvami**. Takšna podpora ne more biti razdrobljena, saj so ovire, s katerimi se srečujejo mladi, ter izhodiščne oteževalne okoliščine večplastne in obsežne. Za dopolnitev je v tem poglavju predstavljenih več **konkretnih dodatnih ukrepov, ki prispevajo k zaposlovanju mladih**.

Javne službe za zaposlovanje imajo ključno vlogo. Imajo dolgoletne izkušnje na področju upravljanja poklicnih prehodov, posredovanja zaposlitev, stalnega strokovnega razvoja, izpopolnjevanja in prekvalificiranja. Kljub stalnim proračunskim omejitvam ter novemu porastu brezposelnosti in ureditev skrajšanega delovnega časa so bile javne službe za zaposlovanje kos razmeram z neprecenljivo izmenjavo prvih odzivov, pasti in zgodb o uspehu takoj po pandemiji COVID-19²⁰.

Komisija bo podpirala evropsko mrežo javnih služb za zaposlovanje in krepila njeno zmogljivost vzajemnega učenja. Ta vseevropska mreža bo zadolžena za razmislek o celovitem vzajemnem učenju in izmenjavi inovativnih praks, da se okrepijo zmogljivosti javnih služb za zaposlovanje, ki so namenjene podpiranju zaposlovanja mladih. To bo vključevalo pospeševanje partnerstev z drugimi zainteresiranimi stranmi in krepitev doseganja ranljivih mladih.

²⁰ Evropska komisija (2020), Evropska mreža javnih služb za zaposlovanje: Ukrepi in dejavnosti javnih služb za zaposlovanje v odziv na COVID-19.

Podpiranje samozaposlovanja je še en pomemben način za pospešitev okrevanja trga dela. Vendar mladi pogosto nimajo mrež, ki bi jim med drugim omogočile dostop do finančnih sredstev za podjetja ter podjetniških znanj in spretnosti. S koristnimi izmenjavami dobrih praks se bodo okrepile obstoječe mreže za obetavne mlade podjetnike na nacionalni in lokalni ravni. Takšne mreže porajajoče nove podjetnike povezujejo s podjetji, vzorniki, inkubatorji in drugimi lokalnimi podpornimi storitvami za zagonska podjetja.

Komisija bo podpirala krepitev mrež za obetavne mlade podjetnike. Podpora bo namenjena zlasti mladim ženskam ter drugim diskriminiranim ali ranljivim skupinam, ob tem pa se bodo spodbujale priložnosti za samozaposlitev v digitalnem in zelenem gospodarstvu.

Socialno podjetništvo povečuje privlačnost samozaposlitve za številne mlade, ki se zgledujejo po podjetniških poklicnih poteh, povezanih s pozitivnimi in pomembnimi socialnimi učinki. Organizacije socialnega gospodarstva, kot so zadruga in socialna podjetja, so poleg tega pogosto odpornejše na gospodarske cikle. Prek socialnih inovacij in socialnega vključevanja na lokalni in regionalni ravni postajajo njihovi poslovni ekosistemi prilagodljivejši, kar koristi tudi najbolj oddaljenim od trga dela.

Akcijski načrt Komisije za socialno gospodarstvo, ki je načrtovan za leto 2021, bo prav tako osredotočen na mlade ter bo vključeval podjetniške priložnosti, ki jih prinaša socialno gospodarstvo, kot so pomoč lokalnim skupnostim, sklepanje lokalnih zelenih dogovorov in aktiviranje ranljivih skupin²¹.

Mladi, ki še niso vstopili na trg dela ali ki so pravkar prešli v svet dela, morda nimajo dostopa do socialne zaščite. Nekatere države članice so že uvedle vrsto nujnih ukrepov za podporo ranljivim skupinam, ki prej niso bile zajete, da bi ublažile gospodarske in socialne vplive pandemije COVID-19. Prekarnost v svetu dela pa se je zaostрила že pred krizo.

Nestandardne oblike zaposlitve, kot je platformno delo, so med mladimi vse pogostejše. Mladim prinašajo nove priložnosti za vstop na trg dela, tudi kadar potrebujejo prožnost pri usklajevanju dela z izobraževanjem ali obveznostmi oskrbe. Na podlagi lanskega priporočila Sveta o dostopu do socialne zaščite, direktive o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih ter dela v okviru evropskega semestra moramo obravnavati vrzeli v dostopu do socialne zaščite pri novih oblikah dela ter nadalje izboljšati delovne pogoje.

Komisija preučuje izzive, povezane s platformnim delom, in bo v letu 2021 predlagala ukrepe za izboljšanje delovnih pogojev za ljudi, ki delajo prek digitalnih platform.

²¹ V akcijskem načrtu bo preučeno tudi, kako izboljšati podjetniška znanja in spretnosti mladih v organizacijah socialnega gospodarstva in socialnih podjetjih, tudi na podlagi izkušenj s programom „Erasmus za mlade podjetnike“ in ukrepi, ki jih podpira ESS+.

Poleg tega bo prihodnji okvir za spremljanje dostopa do socialne zaščite posvečen dostopu za ljudi v različnih oblikah zaposlitve, kar vključuje nestandardne pogodbe, ki so za mlade posebej relevantne. Tako se bodo lahko opredelile vrzeli in podprli ukrepi za njihovo odpravljanje.

Komisija bo izvedla tudi študijo, ki bo posebej obravnavala dostop mladih do socialne zaščite. Pri tem bodo evidentirani pogoji za upravičenost do različnih prejemkov pri različnih oblikah zaposlitve, kar bo omogočilo prepotrebno izmenjavo dobrih praks.

6. PRORAČUN EU KOT GONILO NAČRTA OKREVANJA ZA MLADE

Predlogi Komisije za instrument „Next Generation EU“ in dolgoročni proračun zagotavljajo znatna sredstva²² za podporo zaposlovanju mladih v okviru pomembne proračunske pobude za odpravo gospodarskih in socialnih vplivov pandemije. Kratkoročno bo pobuda REACT-EU²³ odprla financiranje kohezijske politike s sredstvi v višini 55 milijard EUR za obdobje 2020–2022. V skladu s predlogom naj bi bilo od teh sredstev pet milijard EUR na voljo še v tem letu. Ta dodatna sredstva bodo dodeljena državam članicam ob upoštevanju več meril, med katerimi je vpliv trenutne krize na brezposelnost mladih. Dodatna sredstva Evropskega socialnega sklada bodo posebej relevantna pri obravnavanju izzivov, s katerimi se mladi v državah članicah po opažanjih že soočajo.

Poleg tega novopredlagani mehanizem za okrevanje in odpornost prinaša izjemno priložnost za pospešitev prepotrebnih strukturnih reform v srednjeročnem obdobju. Predlagani proračun v višini 560 milijard EUR bo podpiral naložbe in reforme, ki so bistvene za trajno okrevanje in so povezane z evropskim semestrom.

Države članice bodo morale za podporo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost pripraviti načrte za okrevanje in odpornost. Takšni načrti za okrevanje in odpornost bi morali obravnavati gospodarske in socialne vplive krize, digitalni in zeleni prehod ter zadevne prednostne naloge, opredeljene v okviru evropskega semestra²⁴. Prednostno podpiranje zaposlovanja mladih in s tem povezanih reform ima potencial trajnega vpliva na zadevno državo članico v smislu potenciala rasti, ustvarjanja delovnih mest in socialne odpornosti.

²² Vsi zneski so v cenah iz leta 2018, razen petih milijard EUR iz pobude REACT-EU za leto 2020.

²³ Financirana s sredstvi instrumenta „Next Generation EU“ za obdobje po letu 2020 in s prilagoditvijo sedanjega finančnega okvira za leto 2020.

²⁴ Predlogi Komisije za priporočila za posamezne države za leto 2020, ki jih mora potrditi Svet, se v okviru evropskega semestra močno osredotočajo na krepitev aktivnih politik trga dela in izpopolnjevanja, zlasti za mlade. Komisija je predlagala 19 priporočil za aktivne politike trga dela in službe za zaposlovanje ter 22 priporočil za spodbujanje razvoja znanj in spretnosti, enakega dostopa do kakovostnega izobraževanja in usposabljanja ter digitalnega učenja. Ta priporočila za posamezne države bodo bistvena pri usmerjanju zadevnih reform.

Ta prizadevanja bo v obdobju financiranja 2021–2027 dopolnjeval Evropski socialni sklad plus s predlaganim proračunom v višini 86 milijard EUR. Sklad bo podpiral celoten nabor ukrepov na področju zaposlovanja, izobraževanja in usposabljanja iz predloga „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“, pa tudi reforme sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter vajeništev. Komisija je v ta namen 28. maja 2020 sprejela spremenjen zakonodajni predlog o Evropskem socialnem skladu plus. Za tiste države članice, v katerih je brezposelnost mladih posebej visoka, se predlaga okrepljena zaveza, da namenijo 15 % dodeljenih sredstev ukrepom za zaposlovanje mladih. Ta sklad je pomemben vir financiranja za predlog „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“²⁵.

Pobude, predstavljene v tem sporočilu, se lahko podpirajo tudi z drugimi instrumenti EU. Evropski sklad za regionalni razvoj ter sklad InvestEU v okviru sklopa za socialne naložbe ter znanja in spretnosti (s predlaganim proračunom v višini 3,6 milijarde EUR) in novega instrumenta za strateške naložbe (s predlaganim proračunom v višini 31 milijard EUR) lahko zagotovita pomembne, v prihodnost usmerjene naložbe v infrastrukturo za izobraževanje in usposabljanje, posodabljanje in prilagajanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter prehod na okoljsko ambiciozne tehnologije. Poseben sklop za MSP v okviru InvestEU lahko manjšim podjetjem pomaga pri zadovoljevanju njihovih potreb po usposabljanju in njihovih zmogljivostih za zaposlovanje mladih²⁶. Instrument za tehnično podporo²⁷ lahko države članice podpira pri pripravi in izvajanju reform, zlasti na področju politik izobraževanja in usposabljanja ter trga dela, in sicer z mobilizacijo sredstev EU in strokovnega znanja.

Komisija poziva države članice, naj okrepijo podporo zaposlovanju mladih, v ta namen izkoristijo edinstveno priložnost za mobilizacijo več deset milijard EUR iz prihodnjega proračuna EU in dajo prednost nekaterim od dejavnosti, navedenih v nadaljevanju. Države članice bi morale uporabiti tiste ukrepe, ki so najprimernejši za obravnavanje specifičnih izzivov, s katerimi se soočajo.

²⁵ Komisija je predlagala, da države članice, katerih stopnja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, presega povprečje EU, namenijo 15 % (namesto prvotno predlaganih 10 %) sredstev iz Evropskega socialnega sklada plus za ukrepe za zaposlovanje mladih. V okviru podpiranja ponudb za zaposlitev, nadaljnje izobraževanje, vajeništvo in pripravništvo bo treba stremeti k zagotavljanju boljšega ravnotežja med štirimi razpoložljivimi oblikami.

²⁶ Poleg tega se bodo s programom Erasmus+ znatno povečale možnosti za učenje in usposabljanje v tujini za mlade, učitelje in vodje usposabljanja, tudi na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Skupna kmetijska politika bo z okrepljenim sklopom instrumentov še naprej podpirala mlade, ki se želijo ukvarjati s kmetijstvom, in mlade, ki živijo na podeželskih območjih. Program za digitalno Evropo in program za notni trg bosta pomagala financirati cilj spodbujanja zaposlovanja mladih, zlasti z ukrepi za pridobivanje digitalnih znanj in spretnosti ter spodbujanje podjetništva za mlade.

²⁷ COM(2020) 409 final.

*Krovni cilj EU je **povečati raven podpore zaposlovanju mladih** v primerjavi z obdobjem financiranja 2014–2020, ki je ocenjeno na **22 milijard EUR**²⁸. Predlagana dodatna sredstva v okviru instrumenta „Next Generation EU“ in celoten nabor instrumentov iz predlaganega dolgoročnega proračuna EU (2021–2027) zagotavljajo možnosti za doseg tega cilja, kakršnih še nismo imeli.*

Komisija bo dejavno sodelovala z nacionalnimi organi in pripravila smernice, da bi zagotovila, da se ustrezna sredstva EU dodelijo za podpiranje zaposlovanja mladih. Komisija bo še posebej spodbujala in podpirala države članice, da dajo prednost naložbam v zaposlovanje mladih pri digitalnem in zelenem prehodu ter da izkoristijo evropski zeleni dogovor kot gonilo rasti za delovna mesta v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.

Neizčrpen pregled dejavnosti, ki se lahko podpirajo iz prihodnjega proračuna EU, pri čemer se rezultati pričakujejo *kratkoročno*, zlasti z uporabo sredstev instrumenta „Next Generation EU“ in dolgoročnega proračuna EU:

ureditve skrajšanega delovnega časa, namenjene mladim zaposlenim, in podobni ukrepi za mlade samozaposlene, zlasti za zaščito pred tveganjem brezposelnosti in izgubo dohodka;

socialna zaščita v obliki nadomestitve ali dopolnitve dohodka, kot so nadomestila za brezposelnost, pavšalni zneski ali nadomestila za odsotnost z dela zaradi bolezni za mlade delavce, ki so bili prej zaradi strogih meril za upravičenost ali svojega statusa na trgu dela (npr. samozaposleni) izključeni iz socialne zaščite in/ali so imeli omejen dostop do nje;

neposredne subvencije za vajence v malih in srednjih podjetjih, vključno s plačilom za delo, spodbudami za zaposlovanje in začasnim kritjem socialnih prispevkov, plačami in/ali socialnimi prispevki vodij usposabljanja, da se stabilizira in poveča ponudba kakovostnih in učinkovitih vajeništev;

neposredno subvencioniranje zaposlovanja, vključno s subvencijami za plače, spodbudami za nove zaposlitve in začasni prispevki za socialno zaščito, da se mladim olajša pridobivanje delovnih izkušenj in/ali dostop do prvih in kakovostnih delovnih mest. Te dejavnosti so še posebej učinkovite, če so dobro ciljno usmerjene in se izvajajo skupaj z ukrepi usposabljanja;

finančna pomoč za študente, tako za programe na kampusih kot za kombinirane ali spletne programe, in sicer v obliki nepovratnih sredstev ali posojil z ugodnimi obrestnimi merami in državnimi jamstvi, da se mladim omogoči, da podaljšajo študij ali se ponovno

²⁸ To vključuje naložbe v okviru Evropskega socialnega sklada in pobude za zaposlovanje mladih skupaj z nacionalnim sofinanciranjem.

vključijo v izobraževanje ali usposabljanje;

kratka usposabljanja (kot so kratki učni tečaji, intenzivna kratka usposabljanja ali delavnice) za izpopolnjevanje brezposelnih ali neaktivnih mladih s ciljem neposredne vključitve na trg dela, pri čemer je med drugim poudarek na digitalnih, zelenih in podjetniških znanjih in spretnostih ter znanjih in spretnostih za upravljanje poklicne poti;

poti do ponovne vključitve v izobraževanje in usposabljanje, vključno z izobraževalnimi programi druge priložnosti, zlasti za mlade, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, ter nizko usposobljene mlade;

vključevanje vajencev iz insolventnih podjetij v druga podjetja ali centre za usposabljanje znotraj podjetja;

zagonška nepovratna sredstva in posojila za mlade podjetnike za ustanavljanje novih podjetij in ustvarjanje delovnih mest.

Neizčrpen pregled prednostnih dejavnosti, katerih cilj je preprečitev nove krize zaposlovanja mladih, pri čemer se rezultati pričakujejo *srednjeročno*, zlasti z uporabo sredstev instrumenta „Next Generation EU“ in dolgoročnega proračuna:

krepitev zmogljivosti javnih služb za zaposlovanje, da bi na primer dosegle večje število mladih (vključno z ranljivimi skupinami), zagotavljale bolj individualizirano podporo (v smislu svetovanja, orientacije in mentorstva) ter okrepile zagotavljanje integriranih storitev;

okrepljeni sistemi evidentiranja, sistemi zgodnjega opozarjanja in zmogljivosti spremljanja, da se opredelijo mladi, ki so brezposelni ali neaktivni (oziroma izpostavljeni tveganju, da to postanejo), ter izvedbeni ukrepi za preprečevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja, da se prispeva k boljši strategiji preprečevanja;

mreže za mlade podjetnike, mentorski programi in podjetniški inkubatorji za pomoč obetavnim podjetnikom, zlasti mladim ženskam in diskriminiranim ali marginaliziranim skupinam pri vstopanju na trg dela in pridobivanju potrebnih znanj in spretnosti za različne poslovne modele, vključno s socialnim podjetništvom;

usposabljanja za upravljanje poklicne poti v okviru formalnega izobraževanja in usposabljanja, da bi bili mladi pripravljeni na nestanovit in prekaeren svet dela ter razumeli možne korake za iskanje zaposlitve ali pridobitev podpore;

izvajanje reform poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter vajeništev, kar lahko vključuje naložbe v reforme učnih načrtov za večjo ustreznost za trg dela, prožnost in modulacijo, razširitev programov višjega strokovnega izobraževanja²⁹, vzpostavitev sistemov zagotavljanja kakovosti in spremljanja diplomantov, usposabljanje učiteljev in vodij usposabljanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, podpiranje mobilnosti učečih se, učiteljev in vodij usposabljanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju;

naložbe v digitalno učno infrastrukturo in tehnologijo ter najsodobnejšo industrijsko opremo in tehnologije za šole v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter centre za usposabljanje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (vključno s centri poklicne odličnosti), da bi se poklicno izobraževanje in usposabljanje pripravilo na digitalni in zeleni prehod;

naložbe v medpodjetniške centre za usposabljanje (bodisi ustanovitev novih centrov, krepitev obstoječih ali vključevanje takih centrov v centre poklicne odličnosti), da se malim in srednjim podjetjem pomaga zagotavljati vrhunsko poklicno izobraževanje in usposabljanje ter vajeništva;

naložbe v povečanje ustreznosti izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela, vključno z visokošolskim izobraževanjem, in sicer s pospeševanjem partnerstev med podjetji in izobraževalnim sektorjem, podpiranjem ključnih industrijskih ekosistemov in mrež malih in srednjih podjetij ter krepitev razširjenosti učenja skozi delo v okviru obstoječih programov.

7. SKLEPNE UGOTOVITVE

Komisija poziva države članice, naj s pomočjo močne medgeneracijske solidarnosti EU podprejo mlade v okviru okrevanja po pandemiji COVID-19. Izkoristiti moramo vso podporo, ki nam je na voljo, da bodo lahko milijoni diplomantov ter tistih, ki prvič vstopajo na trg dela ali prehajajo med zaposlitvami, v celoti razvili svoj potencial. Zdaj je čas, da vlagamo v našo naslednjo generacijo ter mladim pomagamo postati gonilna sila digitalnega in zelenega gospodarstva.

Okvira za to sta predstavljena v predlogih priporočil Sveta „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“ in „Poklicno izobraževanje in usposabljanje za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost“. Komisija je predlagala tudi instrumente za zagotovitev potrebnih sredstev. Komisija poziva države članice, naj hitroodobrijo oba predloga in v celoti izkoristijo potencial proračuna EU pri krepitvi podpore zaposlovanju mladih.

²⁹ Programi na ravneh 5 do 8 evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK).

Sodelovanje bo ključnega pomena. Za spodbujanje zaposlovanja mladih je potrebno tesno sodelovanje med vsemi akterji (zlasti socialnimi partnerji, izobraževalnim sektorjem in organizacijami civilne družbe) ter med organi na regionalni in lokalni ravni. Na ravni EU bo Komisija dala nov zagon **evropski koaliciji za vajeništva**, da bi zagotovila, da vajeništva opravljajo svojo vlogo pri okrevanju trga dela. Komisija računa na nadaljnja prizadevanja Evropskega parlamenta in Sveta ter predlaga razpravo o okrepljeni podpori zaposlovanju mladih z njima. Združimo moči v korist naslednje generacije.